

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกภาคปฏิบัติการพยาบาล เน้นชุมชน สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ โดยวิธีการเชิงสมรรถนะ ซึ่งในการวิจัยใช้แนวการพัฒนาของแมคอาชาน (McAschan.) ประกอบด้วยการกำหนดสมรรถนะ การพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ให้เป็นไปตามสมรรถนะที่กำหนด ซึ่งการวิจัยนี้กำหนดเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นการพัฒนารูปแบบการฝึกภาคปฏิบัติ ประกอบด้วยการศึกษาข้อมูลทั่วไปจากเอกสาร รายงาน และการวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดสมรรถนะด้วยการสัมภาษณ์ สร้างและตรวจสอบต้นแบบโดยการประยุกต์เทคนิคเคลฟาย สร้างเครื่องมือการฝึกปฏิบัติ ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและศึกษานำกับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 หลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ที่เน้นชุมชน ของวิทยาลัยพยาบาลกรุงเทพ กระทรวงสาธารณสุข และตอนที่สอง ทดลองใช้รูปแบบโดยวิธีการวิจัยเชิงทดลองกับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 หลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ที่เน้นชุมชน วิทยาลัยพยาบาลราชบุรี กระทรวงสาธารณสุข เป็นกลุ่มทดลอง นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 หลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ที่เน้นชุมชน วิทยาลัยพยาบาลสระบุรี กระทรวงสาธารณสุข เป็นกลุ่มควบคุม ระยะเวลาการทดลองตั้งแต่วันที่ 8 - 23 กันยายน 2531

ผลการพัฒนารูปแบบ

จากการทำเป็นารพัฒนารูปแบบมาโดยลำดับได้ผลการวิจัย ได้รูปแบบการฝึกภาคปฏิบัติโดยสรุปได้ดังนี้

- ก. สมรรถนะการพยาบาลเน้นชุมชน มี 13 สมรรถนะจำแนกเป็น 2 หมวด
ดังนี้

หมวด ก. สมรรถนะวิชาชีพเฉพาะด้าน หมายถึง สมรรถนะที่เพิ่มขึ้นอย่างเจาะจง เมื่อมีการพยายามเน้นชุมชน ประกอบด้วยสมรรถนะ 5 สมรรถนะดังนี้

1. วินิจฉัยและส่งเสริมพฤติกรรมอนามัยที่ก่อให้เกิดบุคคล ครอบครัว หรือชุมชน
2. ใช้ทัศนคติทางสังคม (Social norm) และวัฒนธรรมของบุคคล ครอบครัว หรือชุมชน เป็นแนวทางในการปรับตัวให้เหมาะสมที่จะเข้า พบ พูด หรือสร้างความสนใจในสิ่งที่ต้องการได้อย่างถูกต้อง
3. ส่งเสริมให้บุคคล ครอบครัว หรือชุมชนเรียนรู้การปฏิบัติ เพื่อช่วยตนเอง เมื่อเจ็บป่วยและจำเป็นต้องไปรับบริการการรักษาพยาบาล
4. ประเมินความต้องการการดูแลสุขภาพของบุคคล ครอบครัว หรือชุมชน เมื่อมีปัญหาและสนับสนุนให้แก้ปัญหาด้วยตนเอง ความความสามารถและสิ่งแวดล้อมของครอบครัว บุคคล หรือชุมชนนั้น
5. สนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว หรือชุมชน เรียนรู้ถึงการเลือกใช้บริการสาธารณสุขและการปฏิบัติ เมื่อมีปัญหาสุขภาพเกิดขึ้น

หมวด ข. สมรรถนะวิชาชีพพร้อม เป็นสมรรถนะที่ใช้กับการพยาบาลทุกด้านไม่เฉพาะแต่การพยาบาล เน้นชุมชนที่พยาบาลวิชาชีพได้รับการพัฒนาโดยตรง จากหลักสูตรการศึกษาศึกษาพยาบาลโดยทั่วไปประกอบด้วยสมรรถนะ 8 สมรรถนะ

1. สอนหรือให้คำแนะนำแก่บุคคล ครอบครัว หรือชุมชนเกี่ยวกับสุขภาพ
2. ส่งต่อผู้ป่วยเพื่อรับการรักษาคือเนื่องได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม
3. ปฏิบัติการปฐมพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. นิเทศการปฏิบัติงานของ อสม. และ คสส.
5. สามารถตรวจสุขภาพทั่วไปให้แก่ประชาชนทั่วไปได้
6. คัดกรองผู้ป่วยเพื่อการตรวจรักษาได้ถูกต้องกับความจำเป็น
7. ปฏิบัติการ รักษาพยาบาลเบื้องต้นได้ถูกต้องตามบทบาทของพยาบาลวิชาชีพ
8. สามารถทำการฟื้นฟูสุขภาพให้แก่ผู้ป่วยหรือพักฟื้นได้

ในการวิจัยนี้ ได้นำสมรรถนะวิชาชีพเฉพาะด้านมาพัฒนา เป็น เนื้อหาของ รูปแบบและ เครื่องมือการฝึกปฏิบัติโดยใช้ชื่อข้อดังนี้

1. วินิจฉัยและส่งเสริมพฤติกรรมอนามัยที่ให้แก่บุคคล ครอบครัว หรือชุมชน
ใช้ชื่อว่า การส่งเสริมอนามัย

2. ใจป้ำสถานทางสังคม (Social norm) และวัฒนธรรมของบุคคล
ครอบครัว หรือชุมชน เป็นแนวทางในการปฏิบัติให้เหมาะสมที่จะเข้า พบ พุก หรือ
สร้างความสนใจในสิ่งที่ต้องการได้อย่างถูกต้อง ใช้ชื่อว่า การปฏิบัติเข้ากับชุมชน

3. ส่งเสริมให้บุคคล ครอบครัว หรือชุมชนเรียนรู้การปฏิบัติ เพื่อช่วย
ตนเอง เมื่อเจ็บป่วยและจำเป็นต้องไปรับบริการการรักษาพยาบาล ใช้ชื่อว่า การประสาน
บริการ

4. ประเมินความต้องการการดูแลสุขภาพของบุคคล ครอบครัว หรือชุมชน
เมื่อมีปัญหและสนับสนุนให้แก้ปัญหาด้วยตนเองตามความสามารถและสิ่งแวดล้อมของครอบครัว
บุคคล หรือชุมชนนั้น ใช้ชื่อว่า การส่งเสริมการดูแลสุขภาพตนเอง

5. สนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว หรือชุมชน เรียนรู้ถึงการเลือกใช้บริการ
สาธารณสุขและการปฏิบัติเมื่อมีสุขภาพสุภาพเกิดขึ้น ใช้ชื่อว่า สนับสนุนการช่วยตนเอง

ข. รูปแบบการฝึกภาคปฏิบัติ

1. ลักษณะของรูปแบบ เป็นรูปแบบการฝึกภาคปฏิบัติการพยาบาล เน้นชุมชน
ที่ประสบระสาณแนวคึกและหลักการสาธารณสุขมูลฐานตามความหมายขององค์การอนามัยโลก
และของ อมร นนทสุค คือการพึ่งตนเอง การมีส่วนร่วม การใช้วิทยาการที่เหมาะสม
และการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น กระบวนการพยาบาลประกอบด้วยการประเมินปัญหา วินิจฉัย
การพยาบาล การวางแผนการปฏิบัติตามแผน และการประเมินผล และวิธีการเผยแพร่
นวัตกรรมแบบใช้มนุษยสัมพันธ์ประสบระสาณกับแมมอึงประชากรผู้ใช้นวัตกรรม โดยผู้เรียน
จะทำหน้าที่เป็นคัวกระตุ้นเร้า (Catalyst) ให้ประชาชนเกิดการกระทำเพื่อการดูแลสุขภาพ
สุขภาพด้วยตนเอง และมีครูเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการ

2. จุดประสงค์ของการฝึกปฏิบัติตามรูปแบบ

ก้านความรู้ มุงให้ผู้เรียนสามารถอธิบายมโนทัศน์การพยาบาล เน้นชุมชน
ความต้องการและวิธีการใช้กระบวนการพยาบาลเพื่อให้บุคคล ครอบครัว หรือชุมชน สาม
สามารถให้การดูแลสุขภาพตนเอง

ค่านักหะ สามารถใช้กระบวนการพยาบาลด้วยการประสมประสานหลักการ
สาธารณสุขมูลฐาน และการกระตุ้นเร้าให้บุคคล ครอบครัว หรือชุมชน ร่วมมือปฏิบัติการ
พยาบาล

ค่านเจกคคิ กระคือหรืออันที่จะทำหน้าที่รับผิดชอบในการพยาบาล เพื่อการพัฒนา
สุขภาพของประชาชนด้วยการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และพร้อมที่จะเป็นผู้สนับสนุน

3. กระบวนการฝึกปฏิบัติ ประกอบด้วยการปฏิบัติ 4 ขั้นตอน ซึ่งในประสบการณ์
ที่ 2 ขึ้นไปจะไม่มีขั้นตอนที่ 1 งานการฝึกปฏิบัติตามรูปแบบ 4 ขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย

ก) การเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติ ผู้เรียนที่จะฝึกปฏิบัติควรมีความรู้
ความเข้าใจวิชาบังคับเฉพาะสมรรถนะและผ่านการทดสอบด้วยแบบฝึกหัดทบทวนความรู้ประจำ
สมรรถนะ โดยทำคะแนนได้มากกว่าร้อยละ 50

ข) ปฏิบัติการพยาบาล เมื่อผ่านการเตรียมความพร้อมแล้วผู้เรียนจะเลือก
กิจกรรมปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมายและลงฝึกปฏิบัติตามกระบวนการพยาบาลแบบร่วมมือปฏิบัติ
ประกอบด้วยการประเมินข้อมูล การวินิจฉัยการพยาบาล การวางแผนการพยาบาล การ
สนับสนุนปฏิบัติการพยาบาล และการติดตามประเมินผล

ค) การอภิปรายผลการเรียนรู้ เป็นการปฏิบัติหลังจากการฝึกปฏิบัติสิ้นสุด
แต่ละประสบการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และ
เป็นการสร้างเสริมเจกคคิตที่ก่อการปฏิบัติงาน

ง) การประเมินผล การฝึกปฏิบัติ เป็นการประเมินผลการปฏิบัติ
งานด้วยตนเอง และการประเมินผลสรุป ซึ่งผู้เรียนและครูสามารถจะประเมินได้ด้วยแบบ
ประเมินทักษะปฏิบัติแบบตรวจรายการ 2 ฉบับ คือ แบบประเมินทักษะปฏิบัติการกระบวนการ
พยาบาลเน้นชุมชน และแบบประเมินทักษะปฏิบัติการประสมประสานการสาธารณสุขมูลฐาน
ซึ่งต้องได้คะแนนการประเมินตั้งแต่ร้อยละ 60 ขึ้นไปจึงถือว่าผ่าน แต่ทั้งนี้จะต้องผ่านการ
อภิปรายผลการเรียนรู้อีกร้อยละ 70 ขึ้นไป ในกรณีที่ผู้เรียนไม่ผ่าน จะมีการทำกิจกรรมซ่อม
เสริมตามการพิจารณาของครู

4. วิธีปฏิบัติการพยาบาล เป็นวิธีการปฏิบัติการพยาบาลที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการ

ฝึกปฏิบัติตามรูปแบบ เรียกว่า "กระบวนการพยาบาลแบบร่วมมือปฏิบัติ" ในภาษาอังกฤษว่า "Collaborative Nursing Process" เป็นวิธีการปฏิบัติที่ผู้เรียนทำหน้าที่เป็นคณาจารย์ให้กลุ่มเป้าหมายร่วมมือ ตักลั่นใจและปฏิบัติการพยาบาลตามแผนการพยาบาลด้วยตนเองและพึ่งตนเองได้ ประกอบด้วยการปฏิบัติ 8 ประการคือ

1. รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพและความพร้อมเพื่อแก้ปัญหาของกลุ่มเป้าหมายโดยการใช้กระบวนการร่วมมือปฏิบัติ และการเข้าถึงแบบมีส่วนร่วม พร้อมบันทึกข้อมูลให้สื่อความหมายได้ชัดเจน
2. วินิจฉัยการพยาบาลจากข้อมูลที่รวบรวมได้ร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย เขียนวินิจฉัยการพยาบาล
3. วางแผนการพยาบาล พร้อมกำหนดเป้าหมายการพยาบาลตามข้อวินิจฉัย โดยจัดลำดับขั้นตอนปฏิบัติอย่างชัดเจนและประสมประสานหลักการสาธารณสุขมูลฐาน เพื่อการแก้ปัญหาสุขภาพในแผนกด้วยการกำหนดใช้ทรัพยากรและวิทยาการที่เหมาะสม กลุ่มเป้าหมายสามารถปฏิบัติได้โดยไม่มีปัญหา
4. นำแผนการพยาบาลเสนอและอภิปรายกับกลุ่มเป้าหมาย รุงใจให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในการพิจารณาความเป็นไปได้ของการปฏิบัติตามแผนเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ หรือการดำรงไว้ซึ่งความมีสุขภาพหรือการฟื้นฟูสุขภาพ ความปัญหาของกลุ่มเป้าหมายเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน
5. ทดสอบความเข้าใจของกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับข้อตกลงตามแผนที่จะนำไปปฏิบัติด้วยการอภิปราย ให้คำแนะนำ สอน หรือให้กำลังใจ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจถึงวิธีการปฏิบัติที่จะนำไปสู่การส่งเสริมสุขภาพ ดำรงไว้ซึ่งความมีสุขภาพ หรือดูแลตนเอง หรือการฟื้นฟูสุขภาพที่กำหนดไว้ในแผนก
6. ให้กลุ่มเป้าหมาย ปฏิบัติการตามแผนการพยาบาลด้วยตนเอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผน และกำหนดวันติดตามประเมินผล สนับสนุนกลุ่มเป้าหมายด้วยการ เยี่ยมพบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถปฏิบัติตามแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
7. ประเมินผลการพยาบาลร่วมกับกลุ่มเป้าหมายด้วยการสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การสอบถามความเข้าใจของกลุ่มเป้าหมาย และชี้ประเด็นความสำเร็จ

และปัญหาที่ยังคงค้างแก้ไขร่วมกัน

8. ทบทวนข้อมูล จุดประสงค์ของการพยาบาล และปรับแผนการพยาบาลใหม่เพื่อการแก้ไขและวางแผนสำหรับการปฏิบัติเพื่อสุขภาพอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายตามความจำเป็น

5. องค์ประกอบและเครื่องมือฝึกปฏิบัติ

ก) องค์ประกอบการฝึกปฏิบัติ

- 1) เนื้อหาวิชาบังคับแต่ละสมรรถนะผู้เรียนจะต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชาบังคับตามข้อกำหนดสมรรถนะนั้น ๆ (ดูรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลบทที่ 4 หน้า 276-277)
- 2) เกณฑ์จำนวนประสบการณ์ ผู้เรียนต้องฝึกประสบการณ์ของแต่ละสมรรถนะอย่างน้อย 3 กิจกรรมปฏิบัติการ จึงถือว่าผ่านการฝึกปฏิบัติสมรรถนะนั้น ๆ
- 3) กิจกรรมปฏิบัติการการฝึกปฏิบัติแต่ละสมรรถนะมีส่วนสำคัญที่กิจกรรมปฏิบัติการ ซึ่งแต่ละสมรรถนะจะมีกิจกรรมปฏิบัติการ 5 กิจกรรม เพื่อให้นักศึกษาพยาบาลเลือกปฏิบัติได้ตามความสนใจ เป็นกิจกรรมหลักที่สามารถประยุกต์เข้ากับปัญหาและแก้ทั้งนี้ในการปฏิบัติจริงครูอาจขยายกิจกรรมปฏิบัติการได้ตามปัญหาสุขภาพและความจำเป็นของการฝึกภาคปฏิบัติได้

ข) เครื่องมือฝึกปฏิบัติ ประกอบด้วยเอกสาร 2 ประเภทดังนี้

- 1) แบบประเมินทักษะปฏิบัติ เป็นชนิดกรวยรายการมี 2 ชุดคือ

แบบประเมินทักษะปฏิบัติกระบวนการพยาบาล เน้นชุมชน

แบบประเมินทักษะปฏิบัติการประเมินประสานการสาธารณสุขมูลฐาน

- 2) เอกสารสื่อการสอน มี 4 ฉบับคือ

คู่มือครู

เอกสารประกอบการสอน

คู่มือปฏิบัติการ

แบบฝึกหัดปฏิบัติการ

สำหรับเครื่องมือการฝึกปฏิบัติได้แสดงไว้ในภาคผนวก ข.

สรุปผลการวิจัย

ก. ผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาบทบาทและสมรรถนะการพยาบาลในชุมชน ปรากฏผลดังนี้

1. บทบาทของพยาบาลวิชาชีพในการพยาบาลในชุมชน จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้ที่ทำหน้าที่โดยตรงด้านการศึกษาพยาบาลหรือการสาธารณสุขมูลฐานระดับนโยบายหรือผู้บริหารระดับสูง เห็นว่าพยาบาลวิชาชีพมีบทบาทในการพยาบาลในชุมชน 6 บทบาทคือ

- 1) ผู้ให้บริการสุขภาพ
- 2) บุคคลทั่วไปที่มีความสามารถทางสุขภาพ
- 3) ผู้ส่งเสริมสุขภาพ
- 4) ผู้แทนของสังคมด้านสุขภาพ
- 5) ผู้สนับสนุนการช่วยตนเอง

2. สมรรถนะการพยาบาลในชุมชน จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แพทย์พยาบาลวิชาชีพ อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข กรรมการหมู่บ้าน และประชาชน รวม 40 คน ได้สมรรถนะวิชาชีพ (Professional competencies) สำหรับพยาบาลด้านการศึกษาพยาบาลในชุมชน ประกอบด้วยสมรรถนะ 2 หมวดคือ

หมวดสมรรถนะวิชาชีพเฉพาะด้าน (Specific professional competencies) เป็นสมรรถนะแกนหลักของการพยาบาลในชุมชนที่ผู้วิจัยนำมาพัฒนาเป็นส่วนประกอบของรูปแบบมี 5 สมรรถนะ คือ

- 1) วินิจฉัยและส่งเสริมพฤติกรรมอนามัยที่ก่อให้เกิดบุคคล ครอบครัว หรือชุมชน
- 2) ไขข้อหวั่นทางสังคม (Social norm) และวัฒนธรรมของบุคคล ครอบครัว หรือชุมชน เป็นแนวทางในการปรับตัวให้เหมาะสมที่จะเข้า พบ พูด

หรือสร้างความสนใจในสิ่งที่ต้องการได้อย่างถูกต้อง

- 3) ส่งเสริมให้บุคคล ครอบครัว หรือชุมชนเรียนรู้การปฏิบัติ เพื่อช่วยตนเอง เมื่อเจ็บป่วยและจำเป็นต้องไปรับบริการการรักษาพยาบาล
- 4) ประเมินความต้องการการดูแลสุขภาพของบุคคล ครอบครัว หรือชุมชน เมื่อมีปัญหาและสนับสนุนให้แก้ปัญหาด้วยตนเองตามความสามารถและสิ่งแวดล้อม ของครอบครัว บุคคล หรือชุมชนนั้น
- 5) สนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว หรือชุมชน เรียนรู้ถึงการเลือก ใช้บริการสาธารณสุขและการปฏิบัติ เมื่อมีปัญหาสุขภาพเกิดขึ้น

หมวดสมรรถนะวิชาชีพทั่วไป (General professional competencies)
เป็นสมรรถนะที่อิงกับการพยาบาลทุกด้านและเป็นสิ่งที่พยาบาลวิชาชีพได้รับการพัฒนาโดยตรง จากหลักสูตรการศึกษาพยาบาลโดยทั่วไป ประกอบด้วย

- 1) สอนหรือให้คำแนะนำแก่บุคคล ครอบครัว หรือชุมชน เกี่ยวกับสุขภาพ
- 2) ส่งต่อผู้ป่วยเพื่อรับการรักษาคือเนื่องได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม
- 3) ปฏิบัติการปฐมพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) นิเทศการปฏิบัติงานของ อสม. และ ผสส.
- 5) สามารถตรวจสุขภาพทั่วไปให้แก่ประชาชนทั่วไปได้
- 6) คัดกรองผู้ป่วยเพื่อการตรวจรักษาได้อย่างถูกต้องกับความจำเป็น
- 7) ปฏิบัติการพยาบาลเบื้องต้นได้อย่างถูกต้องตามบทบาทของพยาบาลวิชาชีพ
- 8) สามารถทำการฟื้นฟูสุขภาพให้แก่ผู้ป่วยหรือพักฟื้นได้

3. การกำหนดน้ำหนักสมรรถนะ

การกำหนดน้ำหนักของสมรรถนะการพยาบาล เน้นชุมชน พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิให้น้ำหนักสมรรถนะวิชาชีพเฉพาะด้าน 5 สมรรถนะ ร้อยละ 51.19 และให้น้ำหนักสมรรถนะวิชาชีพทั่วไป ร้อยละ 48.10 แต่ละสมรรถนะหลัก มีสมรรถนะย่อย กล่าวคือ

สมรรถนะเฉพาะด้านที่มีน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยสูงสุดร้อยละ 21.83 คือการส่งเสริมอนามัย ส่วนสมรรถนะวิชาีพร่วมมีผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาให้สมรรถนะการสอนเป็นอันดับแรก ร้อยละ 18.17 ส่วนสมรรถนะภาคีเล็กเป็นสมรรถนะที่ได้คะแนนร้อยละ 8.91 เป็นอันดับสุดท้าย

ข. องค์ประกอบของรูปแบบ

1. จำนวนประสบการณ์ที่จำเป็นสำหรับการฝึกสมรรถนะวิชาชีพเฉพาะด้าน แต่ละสมรรถนะมีเกณฑ์ขั้นต่ำโดยประมาณ 3 ประสบการณ์จึงจะถือว่าผ่านการเรียนรู้การฝึก ปฏิบัติสมรรถนะนั้น ๆ

2. เนื้อหาวิชาบังคับ จากการศึกษาของผู้ทรงคุณวุฒิความค่านิยามศัพท์ เฉพาะข้อ 12.2 เห็นด้วยในระดับมากมีค่ามัธยฐานระหว่าง 4.00 - 4.44 พิสัยระหว่าง ควอไทล์ระหว่าง 0.19 - 1.42

ค. ผลการตรวจสอบการวิเคราะห์งานสมรรถนะวิชาชีพเฉพาะด้าน 5 สมรรถนะ
โดยผู้ทรงคุณวุฒิความค่านิยามศัพท์เฉพาะข้อ 12.2 โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟายได้ผล ว่า การวิเคราะห์งานด้านทักษะของสมรรถนะการส่งเสริมอนามัยอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกข้อค่ามัธยฐาน 4.62 พิสัยระหว่างควอไทล์เป็น 1.00 ส่วนการวิเคราะห์สมรรถนะอื่น ๆ ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 3.56 - 4.62 และพิสัยควอไทล์ระหว่าง 0.43 - 1.23

ง. ผลการตรวจสอบรูปแบบ

1. ผลการตรวจสอบรูปแบบ

ผลปรากฏว่า ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับหลักการ เหตุผล จุดประสงค์ กระบวนการฝึกปฏิบัติ การประเมินผล กิจกรรมซ่อมเสริม ในระดับมาก มีมัธยฐานระหว่าง 3.87 - 4.44 และพิสัยระหว่างควอไทล์ 0.68 - 1.06 และเห็นด้วยกับการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติมากที่สุด มีมัธยฐาน 4.56 และพิสัยระหว่างควอไทล์ 1.01

2. ผลการตรวจสอบเครื่องมือฝึกปฏิบัติ

จากการตรวจสอบโดยใช้แบบประเมินมาตราประมาณค่า 4 สเกลในการ

พิจารณาคือ คีมาก ที โพธิ์ และควรแก้ไขความลำคัม ไค้ผู้ทรงคุณวุฒิความค้ำนียมค้ำพิท
เฉพาะข้อ 12.3 ไค้ค้ค้ค้

ก) แผนการสอน ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าอยู่ในระดับคีมาก คาคะแนน
เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.70 - 3.80 และค้ำเบียงเบนมาตรฐานระหว่าง 0.40 - 0.56 ลวน
ประกอบของคู้มือคู้อื่น ๆ คี้ โคยเฉพาะบทเฉลยแบบฝึกหัดทบทวนความรู้

ข) หน่วยปฏิบัติการ ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าอยู่ในระดับคีมากทุกสมรรถนะ
คาคะแนนเฉลี่ย 3.60 - 3.80 และค้ำส่วนเบียงเบนมาตรฐานระหว่าง 0.32 - 0.56

ค) คู้มือปฏิบัติการ ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นค้ำยในระคัมคีมาก คาคะแนน
เฉลี่ยระหว่าง 3.60 - 3.80 และส่วนเบียงเบนมาตรฐานระหว่าง 0.40 - 0.49

ง) แบบฝึกหัดปฏิบัติการ ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าอยู่ในระดับคีมาก ค้ำ
คะแนนเฉลี่ย 3.78 และส่วนเบียงเบนมาตรฐาน 0.39

จ. ผลการประเมินรูปแบบ

1. ผลการทดลองใช้รูปแบบ

จากการนำรูปแบบไปทดลองฝึกสมรรถนะการส่งเสริมอนามัย กับนักศึกษา
พยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 หลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ที่เน้นชุมชน วิทยาลัย
พยาบาลราชบุรี จำนวน 73 คน และให้นักศึกษาในระคัมและหลักสูตรเดียวกันที่วิทยาลัย
พยาบาลราชบุรี เป็นกลุ่มควบคุม ผลจากการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลัง
การฝึกปฏิบัติพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระคัม .01 และคะแนนก่อนและหลัง การทดลอง
ของนักศึกษากลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระคัม .01

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของครุณิเทศก์ และนักศึกษากลุ่มทดลองที่มีค้อ
รูปแบบ

1. ความเหมาะสมของรูปแบบครุณิเทศก์และนักศึกษา มีความเห็นว้า
กิจกรรมปฏิบัติการ ขั้นตอนการปฏิบัติ การใช้แบบประเมินทักษะและการอธิบายผลการเรียน
มีความเหมาะสมในระคัมปานกลาง คาคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.97 - 3.59 ค้ำส่วนเบียง
เบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.60 - 0.85 และเมื่อทดสอบค้ำที่ค้ำวพบว่า ความคิดเห็นของ

ครูและนักศึกษาไม่แตกต่างกัน

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษากลุ่มทดลอง

จากแบบสอบถามโดยใช้สเกลการพิจารณา 4 ระดับคือ มากที่สุด มาก เจ็บ ๆ หรือปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ได้พบว่านักศึกษาพยาบาลศาสตร์กลุ่มทดลอง มีความเห็นว่าวิธีการฝึกปฏิบัติ การเรียนรู้ และการทำแบบฝึกหัดปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.57 - 3.97 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่าง 0.05 - 1.33 ยกเว้นการเขียนและอภิปรายผลการเรียนรู้ โดยการเรียนรู้แบบฝึกหัด และการทำบันทึกการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.12 - 3.40

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สรุปประเด็นอภิปรายได้เป็น 2 ประเด็นคือ รูปแบบการฝึกภาคปฏิบัติ กับ การนำไปใช้

ก. รูปแบบการฝึกปฏิบัติ

จากการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งตัวรูปแบบและเอกสารประกอบการสอน ที่ใช้ประกอบเพื่อการฝึกปฏิบัติตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนานั้น คงมีความเห็นด้วยมากและมากที่สุด ให้ข้อเสนอและความคิดเห็นว่า มีความเหมาะสมสูงที่จะเป็นรูปแบบของการฝึกปฏิบัติการพยาบาลที่สนับสนุนการสาธารณสุขมูลฐาน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามรูปแบบใช้กระบวนการพยาบาลแบบร่วมมือปฏิบัติ ที่ประชาชนจะต้องคิดและทำด้วยตนเอง ซึ่งตรงกับแนวคิดของการส่งเสริมให้เกิดการพึ่งตนเองได้ จะต้องประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการคือ 1) การปฏิบัติการนั้น ๆ ประชาชนต้อง เป็นผู้ริเริ่ม เจ้าหน้าที่เป็นผู้สนับสนุน 2) ทำให้เขาเห็นภาพองค์ประกอบและกลไกการพึ่งตนเอง และ 3) การถ่ายทอดความรู้ในแนวรวม โดยเฉพาะการถ่ายทอดความรู้ในแนวรวมนี้จะสร้างความเป็นกันเองมาก ซึ่งในรูปแบบนี้เน้นการมีส่วนร่วมและความเป็นกันเอง (Participate approach) (ชัชชัย มุงการทิ 2530 : 15)

อีกประการหนึ่งการปฏิบัติตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนา ผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบเครื่องมือฝึกปฏิบัติ ให้ความเห็นว่าวิธีการตามรูปแบบนี้ทำให้มองเห็นแนวทางถึงความเป็นไปได้ที่จะนำ

ไปสู่ความมีสุขภาพที่ดีกว่า และคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งนี้เพราะโดยการปฏิบัติการพยาบาลที่ กำหนดในรูปแบบและแบบฝึกหัดที่มีวิธีการ ระบุค้นหาคำตอบจากประชาชนคนสุขภาพชุมชน ทรัพยากรท้องถิ่น และการใช้เทคโนโลยี หรือวิทยาการในระบอบที่ประชาชนสามารถทำได้ ควบคุมเอง เป็นหลัก โดยไม่ชักคอวิถีชีวิตตามปกติของเราขณะนั้น การฝึกปฏิบัติการรูปแบบ นี้จะแตกต่างจากการฝึกปฏิบัติเดิมที่ดึงประชาชนจากสภาพแท้จริงมาสู่สภาพใหม่ทางการแพทย์ หรือพยาบาลกำหนดขึ้นในฐานะของผู้ให้ วัชปฏิบัติการพยาบาล ที่ผู้วิจัยนำมาบรรจุไว้ในรูปแบบ นี้มาจากรากฐานของปรัชญาการสาธารณสุขมูลฐานที่ เน้นความเท่าเทียมกันทางสังคม (Social equity) กับการพึ่งตนเอง (self - reliance) (ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ 2530 : 30) ซึ่งหมายความว่าประชาชนจะได้รับบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงโดยตัวของ เราเองช่วยตนเองได้อย่างถูกต้อง

การใช้วิธีการฝึกปฏิบัติการพยาบาลแบบกระบวนการพยาบาลแบบร่วมมือปฏิบัติ ความที่ผู้วิจัยกำหนดในรูปแบบผู้ทรงคุณวุฒิทั้งกลุ่มผู้ตรวจสอบต้นแบบ และผู้ตรวจสอบเครื่องมือฝึก ปฏิบัติบางทาบ ($f = 3, 4$) เห็นว่าเป็นการใช้ระบบปฏิสัมพันธ์ (Interaction system) และกระบวนการร่วมมือ (Collaborative process) ทำให้ทั้งผู้เรียนและกลุ่มเป้าหมาย ที่ดำเนินปฏิบัติการพยาบาลด้วยกัน เกิดการเรียนรู้และเข้าใจสิ่งที่ปฏิบัติตรงกัน และเป็น การสร้างเสริมให้กลุ่มเป้าหมายมีการเรียนรู้เกี่ยวกับสุขภาพอย่างคืบคั้ว พยายามที่จะตอบ คำถาม ตอบสนอง ฝึกคิด และใช้ประสบการณ์ในการที่จะร่วมอภิปรายกับผู้เรียน และ แสวงหาข้อมูล เพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนาสุขภาพของคนตามหลักการสาธารณสุขมูลฐาน ซึ่งวิธี การที่จะสอดคล้องกับรูปแบบการฝึกปฏิบัติของวิลเลียมสัน (Williamson 1981 : 104-107) ที่นำเสนอโดยเน้นถึงการปฏิสัมพันธ์ความรับผิดชอบต่อสุขภาพของบุคคล มิโนทัศน์ทางสุขภาพ ของบุคคล และสิทธิในการเข้าร่วมปฏิบัติจะต่างกันแล้ว ลักษณะของการฝึกปฏิบัติการรูปแบบ ที่ผู้วิจัยพัฒนานั้นเน้นการพึ่งตนเองตามหลักการสาธารณสุขมูลฐานเป็นสำคัญ การปฏิบัติ ความรูปแบบของผู้วิจัย ผู้เรียนจะอยู่ในแนวทางของตัวกระตุ้นเรา (Catalyst) ซึ่งจะต้อง ใช้ความรู้ทางทฤษฎี สติปัญญา และทักษะมาเสนอแนะแก่กลุ่มเป้าหมายเพื่อให้เกิดการ พยายามอย่างมีคุณภาพ ลักษณะการปฏิบัตินี้ เน้นลักษณะของการฝึกปฏิบัติที่ชาเวียร์ (Schweer) เสนอแนะว่าเป็นการสอนจากปฏิบัติโดยตรงแก่ผู้รับบริการที่มีประสิทธิภาพ (Schweer 1972 : 41) ความเหมาะสมอีกประการหนึ่งคือการฝึกปฏิบัติที่เน้นให้ผู้รับบริการ เป็นศูนย์กลางจะช่วย

ให้ความรู้ทางภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติสอดคล้องกัน (Fawkers 1972 : 361 - 367) และอีกประการหนึ่งประสบการณ์ที่นักศึกษาควรได้จากการฝึกปฏิบัติที่ค้นคว้า เป็นการฝึกประสบการณ์ที่ผู้เรียนสามารถประเมินความต้องการของผู้รับบริการและร่วมกับผู้รับบริการในการประเมินผลการพยาบาลได้ด้วย (Schenk 1976 : 574 - 577)

ข้อค้นพบจากการนำไปใช้อีกประการหนึ่งนักศึกษาและครูให้ความเห็นว่าการฝึกปฏิบัติตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทำให้นักศึกษาและครูได้คิดร่วมกัน โดยใช้ข้อมูลนักศึกษาเป็นพื้นฐานของการแก้ปัญหา นอกจากนี้ความรู้ที่ได้ศึกษามา การจัดการศึกษารูปแบบนี้มีความเหมาะสมกับการจัดการศึกษาในระดับอนุปริญญา ซึ่งการศึกษาระดับนี้ ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ รองประธานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ให้ความเห็นว่าหลักสูตรอนุปริญญาไม่ควรจะไปเน้นเฉพาะแต่ความจำมากเกินไป แต่ควรเน้นให้ผู้เรียนได้รู้จักการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการนำไปประยุกต์ใช้ (วิจิตร ศรีสะอาน 2530 : 70)

ข. การนำรูปแบบไปใช้

จากผลการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของการนำรูปแบบไปใช้ด้วยแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์ แล้วพบว่ามีประเด็นสาระที่จะนำอภิปราย ดังนี้

1. สมรรถนะที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติตามรูปแบบ จากผลการวิจัยมีสมรรถนะวิชาชีพเฉพาะด้าน (Specific professional competencies) 5 สมรรถนะที่ผู้วิจัยนำเสนอมาใช้ เพื่อเป็นเป้าหมายของการปฏิบัติตามรูปแบบ และได้้นำสมรรถนะการส่งเสริมอนามัยเป็นสมรรถนะเป้าหมายของการทดสอบ ซึ่งลักษณะของสมรรถนะดังกล่าวจะเป็นการพยาบาลเพื่อการดูแลและส่งเสริมสุขภาพในระดับต้น (Primary care) ซึ่งตรงกับคำจำกัดความตามความหมายของการพยาบาลเน้นชุมชนที่องค์การอนามัยโลกกำหนด (WHO 1985 : 9) สมรรถนะดังกล่าวนี้เมื่อนำไปทดลองปฏิบัติในคลินิก นักศึกษาพยาบาล (f = 8) จึงมีความเห็นว่าไม่เหมาะสมกับการนำไปปฏิบัติในคลินิก และมีกรณีศึกษา 1 ท่าน เห็นเป็นเช่นนี้ด้วย

จากข้อเสนอแนะนี้เป็นปัญหาที่พบได้ในทุกแห่ง สวอนน์ (Swann 2530) ให้ความเห็นว่าครูและนักศึกษามักจะคิดว่าการศึกษาพยาบาลเน้นชุมชนกับการพยาบาลอนามัยชุมชนเป็นเรื่องเดียวกัน และยังคงคิดว่าการศึกษาพยาบาลเน้นชุมชนกับการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นเรื่องเดียวกัน (รายละเอียดศึกษาได้จากบทที่ 2) โดยเฉพาะสมรรถนะที่ผู้วิจัยนำมาเป็นเป้าหมายของการทดลองประสิทธิภาพของรูปแบบครั้งนี้ เป็นสมรรถนะการส่งเสริมอนามัยซึ่งจะเน้นถึงการแก้ไขพฤติกรรมอนามัยที่ถูกต้องของคนเจ็บป่วยและคนปกติ จากการนิเทศพบว่านักศึกษายังไม่เข้าใจในทัศนคติของสมรรถนะที่ถูกต้อง จากนั้นผู้วิจัยจึงนำแนวคิดนี้ไปใช้ในการปรับปรุงคู่มือครู คำอธิบายในหน่วยปฏิบัติการถึงวิธีการนำไปใช้ทางคลินิก เช่น นิสัยการกินทางคลินิก หมายถึงนิสัยการกินที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อโรค เช่น อาหารเค็ม อาหารเบาหวาน ผลไม้บางประเภทมีโรคหัวใจ เป็นต้น

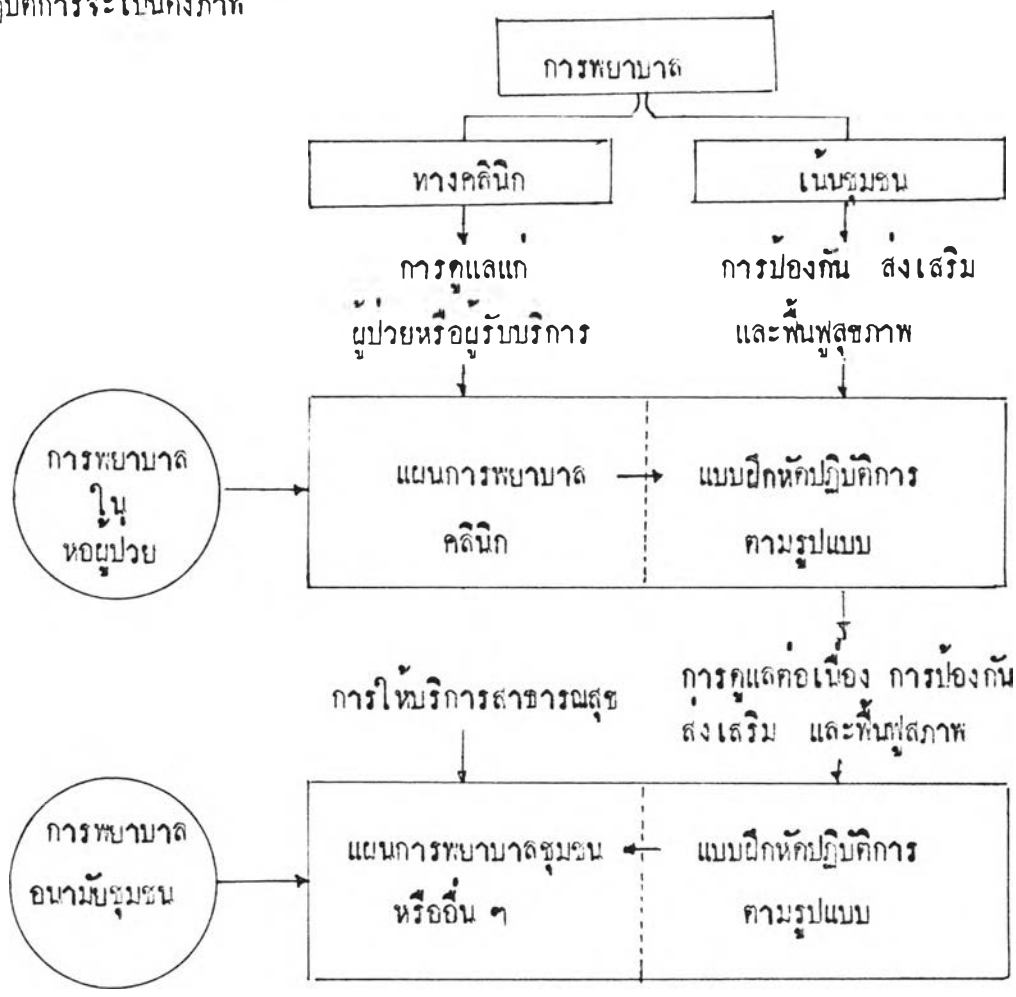
2. ความคุ้นเคยของครูกับการสอนเน้นโรค (Disease - centered) หรือเน้นวิธีการของโรงพยาบาล (Hospital-oriented) ซึ่งเป็นวิธีการเรียนตามแบบเดิม ทำให้ไม่สามารถประยุกต์การฝึกปฏิบัติตามรูปแบบของผู้วิจัยได้ชัดเจน ปัญหาข้อนี้เป็นปัญหาที่พบได้ในทุกแห่ง ในที่สุดจึงทำให้เน้นการศึกษาเสนอแนะให้แก่โดยนำการศึกษาเน้นสมรรถนะมาใช้เพื่อการพัฒนาการฝึกปฏิบัติ (ศึกษารายละเอียดจากบทที่ 2)

จากข้อสังเกตนี้ผู้วิจัยจึงนำมาใช้เป็นแนวทางของการเสนอแนะแก่ครูในการใช้รูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาเสริมกับการปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิก โดยแยกลักษณะของการปฏิบัติการพยาบาลออกเป็น 2 ประเภท คือ

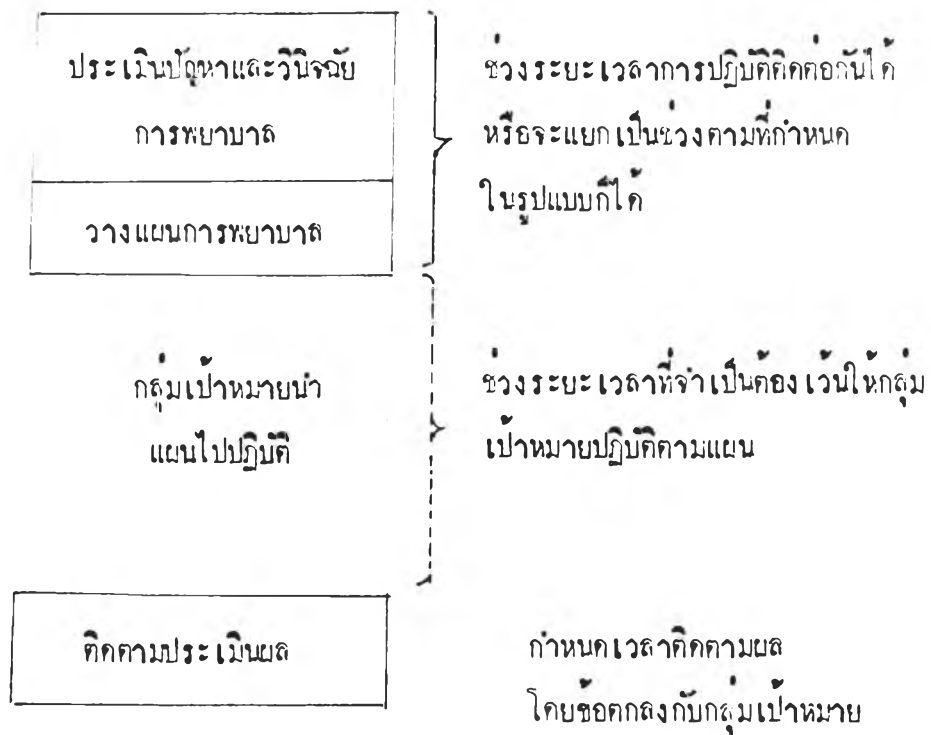
การปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิก หมายถึง การพยาบาลที่เป็นวิธีปฏิบัติ (procedure) ที่เกี่ยวข้องกับโรค และการบำบัดรักษา มี 2 ประเภทคือ การปฏิบัติในหอผู้ป่วย ได้แก่ การฉีดยา การอาบน้ำ การให้อาหารทางสายยาง การดูแลเสมหะ การให้ออกซิเจน การดูแลข้างเคียงของยา เป็นต้น อีกประเภทหนึ่งคือการปฏิบัติการพยาบาลในชุมชน ได้แก่ การเยี่ยมบ้าน อนามัยโรงเรียน การให้ภูมิคุ้มกัน เป็นต้น

การปฏิบัติการพยาบาลเน้นชุมชน หมายถึง การพยาบาลที่ทำเพื่อการส่งเสริมการดูแลสุขภาพ การพัฒนาสุขภาพ การฟื้นฟูสุขภาพ การป้องกันโรค และการปฏิบัติอื่น ๆ ที่กระทำเพื่อเป็นการดูแลสุขภาพ การแก้ปัญหาทั้งกล่าวเพื่อให้เกิดการประสมประสานการใช้

รูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างกับการฝึกปฏิบัติทางคลินิก กระทำโดยเริ่มแผนการพยาบาลคลินิกสำหรับใช้ในหอผู้ป่วย และแผนการพยาบาลชุมชน สำหรับในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน เพื่อให้ควบคู่กับแบบฝึกหัดปฏิบัติการตามรูปแบบ ความสัมพันธ์ของแผนการพยาบาลกับแบบฝึกปฏิบัติการจะเป็นดังภาพ

3. ระยะเวลาการฝึกปฏิบัติช่วงประเมินผล จากผลการทดลองรูปแบบความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากครูนิเทศก์ และนักศึกษา พบว่า ช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมแก่การฝึกปฏิบัติมากที่สุดคือ การเว้นช่วงการประเมินผลความปฏิตาของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้เพราะถ้าการให้เวลาดังงั้นประเมินได้เฉพาะเรื่องความรู้ ความเข้าใจ แต่ในแง่ของการเปลี่ยนพฤติกรรมนั้นไม่สามารถประเมินได้ ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมที่จะเปลี่ยนแปลงบางอย่างต้องอาศัยเวลา ดังนั้นเพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปจริงตามเป้าหมายของรูปแบบการจัดช่วงเวลาปฏิบัติไ้ก้ดังนี้

เพื่อให้การปฏิบัติตามข้อเสนอดังกล่าวข้างต้นไม่ขัดกับการมอบหมายงานของการฝึกปฏิบัติในคลินิก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอาจปฏิบัติได้ 2 กรณีคือ

1. การมอบหมายงานให้แก่นักศึกษา ครูจะต้องมอบหมายงานกลุ่มเป้าหมายเดิมให้เมื่อถึงวันกำหนดติดตามประเมินผลที่นักศึกษาแจ้งไว้แก่ครู กรณีนี้ใช้ได้เมื่อ นักศึกษามีช่วงระยะเวลาฝึกปฏิบัติยาวพอแก่การติดตามและประเมินผลได้ หรือ
2. มอบให้เป็นภาระกิจแก่นักศึกษาเองในการติดตามประเมินผล โดยครูนิเทศก์อำนวยความสะดวกในแง่เวลา และความคล่องตัวในการติดตามประเมินผล การปฏิบัติตามกรณีนี้อาจต้องทำเป็นข้อตกลงในทางบริหาร

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ในกรณีที่จะคองนำไปใช้กับหลาย ๆ วิชา และณระยะยาว ครูอาจ จะคิดกิจกรรมปฏิบัติการเพิ่มเติมขึ้นอีกไ้มากกว่าที่กำหนดมาในงานวิจัย ซึ่งมีไว้ให้เป็น ตัวอย่างเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความหลากหลาย และผู้เรียนรู้สึกสนุกที่จะได้ทำสิ่งใหม่ ๆ ไม่น่าเบื่อเกินไป
2. รูปแบบการฝึกปฏิบัติที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ มีลักษณะเป็นกลาง สามารถ ใช้ได้ทั้งในคลินิก และในชุมชน แต่การนำไปใช้นั้นครูจะต้องให้เป้าหมายของกิจกรรมปฏิบัติการต่างกับ กล่าวคือถ้าใช้ในคลินิกต้อง เป็นปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับความเจ็บป่วย เช่น การส่งเสริมนิสัยการกิน หมายถึงการกินที่สอดคล้องกับปัญหาความเจ็บป่วย ไข้ แขนงูช่วย เบาหวาน ผู้ป่วยโรคไต เป็นต้น แต่ถ้าเป็นการปฏิบัติในชุมชน หรือกับคนปกติโดยทั่วไป ให้เน้นกิจกรรมปฏิบัติการเป็นภาวะปกติ หรือการพูดถึงอนามัยของคนปกติ มิฉะนั้นจะเกิด ปัญหาที่นักศึกษาสงสัยว่า การพยาบาลที่คนกำลังปฏิบัติตามสมรรถนะนั้น ๆ ไม่จริงโดยเฉพาะ ในคลินิก เพราะไม่สามารถประเมินสภาวะแวดล้อมของชุมชนที่แท้จริงของผู้ป่วยได้ เนื่องจาก ข้อมูลได้จากการบอกเล่าเป็นหลักประการหนึ่ง กับอีกประการหนึ่งผู้ป่วยอาจ เนื้อหายและ มองไม่เห็นประโยชน์เพราะไม่เกี่ยวกับความเจ็บป่วยที่เราเป็นอยู่
3. ในการให้ผู้เรียนฝึกประสบการณ์นั้น ควรให้ช่วงระยะเวลาในการฝึก ปฏิบัติที่ยืดหยุ่นได้ไม่จำกัดระยะเวลา การเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมาย (Case assignment) โดย เฉพาะเรื่องการศึกษาคำประเมินผลการพยาบาล ควรควร เปิดโอกาสให้นักศึกษาดำเนิน ประเมิน ผลการพยาบาลไ้ความที่นักศึกษาวางแผนไว้กับกลุ่มเป้าหมาย ยกเว้นกรณีผู้ป่วยต้องจำหน่วย หรือจำเป็นต้องย้ายเขตชุมชนที่ฝึกปฏิบัติ
4. การใช้แบบประเมินทักษะ จะเหมือนกันทุก ๆ กิจกรรมปฏิบัติการ และ เป็นการกระทำซ้ำ ๆ ที่เป็นเช่นนั้นเพราะต้องการให้นักศึกษาได้ทบทวนตนเอง และเพิ่มพูนทักษะ และการ เรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถของนักศึกษาในกระบวนการพยาบาลและประสม ประสานการสาธารณสุข ทั้งนี้เพื่อให้เกิดเป็นนิสัยความหลักการของการเรียนการสอนในการ ฝึกทักษะปฏิบัติ และอีกทั้งยังทำให้นักศึกษาได้มีความเข้าใจและไม่เรียนรู้มากขึ้น

5. ในการปฏิบัติแต่ละสมรรถนะนั้นไม่จำเป็นต้องศึกษาจะฝึกหัดกิจกรรมปฏิบัติการ ยกเว้นครูพิจารณาเห็นว่านักศึกษาผู้นั้นไม่สามารถ แต่นักศึกษาบางคนก็พิจารณาตนเอง และครูเห็นแล้วว่าสามารถทำพร้อม ๆ กันได้ 2 กิจกรรม ก็ให้กระทำได้ แต่ทั้งนี้ไม่ควรมากกว่า 2 กิจกรรม เพราะทั้งผู้รับบริการและตัวนักศึกษาเองจะไม่สามารถคำนวณงานตามเป้าหมายได้ และอาจล้มเหลว

6. การเลือกสมรรถนะไปฝึกปฏิบัตินั้นขึ้นอยู่กับพิจารณาของครูว่าจะใช้สมรรถนะใดบ้างในการฝึกปฏิบัตินั้น ๆ แต่ทั้งนี้ถ้าทำไปใช้แล้วต้องคงจำนวนประสบการณ์ตามที่กำหนด (Case requirement) ไว้เป็นเกณฑ์ขั้นต่ำเสมอ

7. ในการฝึกภาคปฏิบัติการพยาบาลตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตปัจจุบันเป็นการฝึกปฏิบัติที่ยังคงเน้นการพยาบาลโดยตรงแก่ผู้ป่วย การพยาบาลอนามัยชุมชนและการรักษาพยาบาลขั้นต้น เพื่อให้การใ้รูปแบบการฝึกปฏิบัติที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้เป็นส่วนสนับสนุนการฝึกปฏิบัติเดิม ได้จำแนกการปฏิบัติทั้งหมดออกเป็น 2 ส่วนคือ การปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการส่งเสริมฟื้นฟู ป้องกัน และการพยาบาลต่อเนื่อง เป็นการปฏิบัติการตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ส่วนการปฏิบัติเพื่อการบำบัดรักษาและแก้ปัญหาความเจ็บป่วยให้ใช้เทคนิคการพยาบาลเฉพาะตามหลักทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

ปฏิบัติการคลินิก (Clinical procedures) คือวิธีปฏิบัติการพยาบาลที่ต้องใช้ทฤษฎีและข้อความรู้เกี่ยวกับโรคและการแพทย์ได้แก่ การซักเสาะหา การช่วยหายใจ การทำแผล การอาบน้ำเด็ก การลดอาการแสบคัน เป็นต้น

การปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน ได้แก่การใช้กระเป๋ายาเย็บ การทำประวัติสุขภาพ การให้ภูมิคุ้มกัน การตรวจร่างกาย และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ได้แก่การตรวจร่างกาย การวินิจฉัยโรค การตั้งการรักษ

การฝึกปฏิบัติทั้งสามด้านที่กล่าวนี้ยังคงปฏิบัติเช่นเดิมโดยควบคู่กันไปกับการฝึกปฏิบัติตามรูปแบบ แต่ครูอาจทำแบบฝึกหัดเฉพาะด้านเสริมไปกับแบบฝึกหัดปฏิบัติการตามรูปแบบได้

8. นักศึกษาระยะต้องทำบันทึกในแบบฝึกหัดทุก ๆ ชั้นตอนหนึ่งนี้ เพื่อเป็นการพัฒนาความจำ ทักษะความจดจำในแต่ละขั้นตอนของตนเองได้

9. บทบาทของครูที่จะสนับสนุนให้การฝึกปฏิบัติมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นครูควรจะต้องปฏิบัติดังนี้

ก) ในการนิเทศของครูทุกครั้งจะต้องทบทวนโน้ตัม (concepts) ของกิจกรรมปฏิบัติการที่นักศึกษากำลังฝึกปฏิบัติกับนักศึกษา เสนอให้นักศึกษาอยู่ในกรอบทิศทางของการฝึกปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ

ข) การอภิปรายผลการเรียนรู้ก่อนมีคว้งโมงครูควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาเป็นผู้นำอภิปราย โดยมีครูเป็นผู้คอยชี้แนะมากกว่าที่ครูจะเป็นผู้นำอภิปรายเอง เพื่อให้นักศึกษาได้ค้น คิด และสรุปสิ่งที่เห็นมา เป็นข้อความรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติด้วยตนเอง

ค) ครูต้องมีวินัจฉัยและแก้ปัญหาที่กว้างไกล เพราะกรณีของปัญหาโดยเน้นชุมชนจะกว้างกันมาก ไม่จำเป็นที่ครูจะต้องตอบวิธีแก้ปัญหาให้กับนักศึกษาได้ในทันที ครูอาจร่วมแก้ปัญหาที่นักศึกษาไปพร้อม ๆ กันก็ได้ ในกรณีที่ครูไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ครูอาจจัดประชุมหรือแนะนำ หรือเชิญผู้ หรือครูสาขาอื่นมาร่วมพิจารณาเพื่อการแก้ปัญหานั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ความเป็นกันเอง และความกระตือรือร้นใฝ่หาความรู้ของผู้เรียน

ง) บทบาทสำคัญของครูในการฝึกปฏิบัติคือ

- 1) เป็นที่ปรึกษา (Advisor) เพื่อให้คำแนะนำกรณีที่นักศึกษามีปัญหา
- 2) ผู้สนับสนุน (Supporter) สนับสนุนทั้งร่างกาย แรงใจ ข้อความรู้ และความคล่องตัวในการปฏิบัติ เพื่อให้ศึกษาคำเนินไปอย่างถูกต้อง
- 3) ผู้มีส่วนร่วม (Participant) ครูจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมปฏิบัติการในขณะที่ครูทำการนิเทศ หรืออยู่ควบคู่กับนักศึกษาในฐานะผู้ร่วมงานในกิจกรรมปฏิบัตินั้น ๆ

10. กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ช่วยสำหรับให้นักศึกษาปฏิบัติการพยาบาล จะต้องเป็นผู้ช่วยที่อยู่ในระดับช่วยเหลือตนเองได้ พกคอมพิวเตอร์ได้ และมีโอกาสที่จะคงกลับบ้าน ซึ่งอาจมีความพิการ หรือความเจ็บป่วยเรื้อรังติดไปทั่วก็ได้ เพราะการพยาบาล เน้นชุมชนจะมุ่งถึงการส่งเสริมการดูแลสุขภาพด้วยตนเอง หรือครอบครัว

11. ในกรณีที่ครูต้องการจะนำไปใช้กับสมรรถนะอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยมีพัฒนาแบบฝึกหัดปฏิบัติการไว้ สามารถใช้แนวการพัฒนาแบบฝึกหัดปฏิบัติการได้โดยง่ายดังนี้

ส่วนประกอบของแบบฝึกหัดปฏิบัติการมี 4 ส่วนตามกระบวนการพยาบาล คือ ส่วนที่ 1 ประเมินข้อมูลและวินิจฉัยการพยาบาล ส่วนที่ 2 วางแผนและปฏิบัติการพยาบาล ส่วนที่ 3 ประเมินผลการปฏิบัติงาน และส่วนที่ 4 บันทึกผลการเรียนรู้ ส่วนที่จะต้องเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตามสมรรถนะคือส่วนที่ 1 และส่วนที่ 4 ส่วนส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 ในแบบฝึกหัดจะเหมือนกันทุกประการ

การพัฒนาส่วนที่ 1 ประเมินข้อมูลและวินิจฉัยการพยาบาล ส่วนประเมินข้อมูลนี้ให้นำมาจากผลการวิเคราะห์หาคำความรู้ และทักษะของสมรรถนะที่ต้องการพัฒนา สร้างแบบบันทึกข้อมูลโดยเลือกประเภทข้อมูลที่เกี่ยวข้องจริงเป็นหมวดดังนี้

ก. หมวดข้อมูลทั่วไป เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้มองภาพกลุ่มเป้าหมายโดยส่วนรวมได้

ข. ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นข้อมูลเฉพาะที่เกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายและสมรรถนะที่ต้องการฝึกปฏิบัติ

ค. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม การปฏิบัติทางสุขภาพของกลุ่มเป้าหมาย
ในสมรรถนะนั้น

ง. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเจ็บป่วย ใช้ในกรณีที่กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ป่วย

จ. บันทึกข้อมูลอื่น ๆ ถ้ามีอาจทำเป็นกรณว่างหรือสร้างกรอบให้แล้วแต่ความจำเป็นและความยากง่ายของสมรรถนะนั้น

การพัฒนาส่วนที่ 4 ส่วนบันทึกการเรียนรู้ ให้พัฒนาตามขอบเขตและจุดประสงค์ของการฝึกปฏิบัติเฉพาะสมรรถนะนั้น ๆ ด้วยการสร้างเป็นคำถามปลายเปิด

แบบข้อสอบอัตนัย พร้อมกันนี้ผู้สร้างกองให้คำตอบ เพื่อเป็นแนวทางแก่ครูผู้สอนควย

เมื่อพัฒนาแล้วจึงเขารูปเดิม เสนอใหม่ทรงคุณค่าซึ่งได้แก่การพยายามลดที่มี ประสิทธิภาพโดยตรง ภาคปฏิบัติเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุม และควรนำไป ทดลองใช้กับนักศึกษา ก่อนเพื่อการแก้ไขใหม่ความถูกต้อง เหมาะสมยิ่งขึ้น

12. เนื่องจากการฝึกปฏิบัติตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนามุ่ง เน้นที่ทักษะปฏิบัติ การพยายามลดเน้นชุมชน การพัฒนาเจตคติการพยายามลดเน้นชุมชนจะผนวกอยู่ในรูปของวิธีการ ฝึกปฏิบัติได้แก่ การใช้กระบวนการพยายามลดร่วมมือปฏิบัติ และการอภิปรายผลการเรียนรู้ ซึ่งครูผู้สอนจะต้อง เสริมสร้างประสบการณ์ด้านเจตคติโดยการให้นักศึกษาได้เรียนรู้โดยการฝึก ประสบการณ์ให้มากขึ้นและชี้ประเด็นของข้อดีจากการฝึกปฏิบัติที่สร้าง การมีสุขภาพดีให้แก่ กลุ่มเป้าหมายที่นักศึกษาปฏิบัติ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจ ภูมิใจและตระหนักในความ สำคัญของการพยายามลดเน้นชุมชน

ข. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากลักษณะของการวิจัยช่วง เวลาฝึกปฏิบัติของการศึกษาพยายามลดโดย ทั่วไปจำแนกเป็น 2 ลักษณะคือ ลักษณะแรก เรียนภาคทฤษฎีควบคู่กับการปฏิบัติงานใน ช่วง เวลาเดียวกัน กับลักษณะที่สอง เรียนภาคทฤษฎีทวิชาจบแล้ว จึงลงฝึกภาคปฏิบัติคือออกไป เรียกว่า Block system ซึ่งควรจะได้มีการศึกษาเปรียบเทียบว่าถ้านำวิธีการนี้ไปใช้กับ Block system จะได้ผลดีกว่าหรือแตกต่างกันอย่างไร กับการฝึกปฏิบัติแบบเรียนคัวย่างงาน กวย

2. ควรวิจัยเพื่อติดตามผลการนำไปใช้ เมื่อนักศึกษาสำเร็จการศึกษาว่าใน การปฏิบัติจริงเมื่อสำเร็จเป็นพยาบาลวิชาชีพแล้ว นักศึกษาสามารถคงใจวิธีปฏิบัติได้อย่างไร สามารถประยุกต์ใช้กับสมรรถนะอื่น ๆ ที่เป็นสมรรถนะวิชาชีพทั่วไปได้หรือไม่

3. ควรวิจัยเพื่อศึกษาเจตคติของผู้เรียนที่เกิดจากการฝึกปฏิบัติตามรูปแบบ ของผู้วิจัยในการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับวิชา หรือ 1 ภาคเรียน ในวิชาใดวิชาหนึ่ง

4. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านอื่น ๆ และประยุกต์ใช้กับการสอน นักเรียนระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาว่าด้วยพฤติกรรมอนามัย หรือพฤติกรรมสร้างเสริม อื่น ๆ